

Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet
(Barentsinstituttet og
Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi)

Det russiske vitenskapsakademiet
(Institutt for verdenshistorie)

Petrozavodsk Statsuniversitet
(Institutt for historie, politiske og samfunnsvitenskapelige fag)

Det nordlige (arktiske) føderale universitet
oppkalt etter M.V.Lomonosov
(Institutt for humanistiske, sosiale og politiske fag)

Varanger Museum
(Grenselandmuseet, Vardø museum, Kiberg museum)

VI Kirkenes internasjonale seminar

Verdien av et godt naboskap Russisk-norske relasjoner gjennom århundrene

Thon Hotel Kirkenes, 18-20 September 2017

Barentsinstituttet
Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet
Kirkenes, Norge

Den tradisjonelle diskusjonen mellom russiske og norske historikere angående ulike spørsmål knyttet til russisk-skandinaviske relasjoner gjennom århundrene, er blitt organisert i form av Kirkenes-seminarene. Det første av disse seminarne ble gjennomført i 1999, da velkjente historikere fra Norge og fra de viktigste russiske vitenskapelige sentrene som har ansvar for historisk forskning om Nord-Europa møttes i Murmansk. Både veletablerte og unge historikere deltok. På de etterfølgende seminarne, som fant sted i Kirkenes i 2002, og i Murmansk, Longyearbyen og Petrozavodsk i perioden 2007-2015, diskuterte vi aktuelle spørsmål om russisk-skandinavisk historie.

I 2017 arrangerer vi det VI Internasjonale Kirkenes seminaret i dagene 18-20 september 2017. Seminaret finner sted i Kirkenes og arrangeres av Barentsinstituttet, som er en del av Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitetet.

På det VI Internasjonale Kirkenes seminaret ønsker vi å diskutere betydningen av det tradisjonelle gode naboskapet - mellom Russland og Norge, på grunnlag av nye kilder og publikasjoner. Vi anser at dette temaet er spesielt aktuelt i lys av det nåværende ustabile internasjonale klimaet. Diskusjonen om de positive tendensene og de reelle mulighetene til dette naboskapet i fortiden, vil forhåpentligvis også bidra til optimisme med hensyn til fremtiden for norsk-russisk samarbeid i nord.

Det VI Internasjonale Kirkenes seminaret finner sted under Forskningsdagene i Norge. Temaet for Forskningsdagene i 2017 er: «Ulike verdier rundt oss».

Seminaret er også en markering av at det er 30 år siden samarbeidet mellom russiske og norske historikere som startet i 1986-1987 etter at det i den lange sovjetepoken hadde vært svært lite kontakt mellom historikerne i de to landene.

Faglige arrangører av seminaret

Alexey A. Komarov - Russlands Vitenskapsakademi, Institutt for verdenshistorie og Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (Moskva-Tromsø)

Jens Petter Nielsen - Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)

Marianne Neerland Soleim - Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Kirkenes)

Sergey G. Verigin - Petrozavodsk statlige universitetet (Petrozavodsk)

Victoria V. Tevlina - Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet og Det nordlige (arktiske) føderale universitetet (Kirkenes-Arkhangelsk)

Vladimir A. Karelin - Murmansk Institutt for økonomi (Murmansk)

Koordinatorer for seminaret

Marianne Neerland Soleim - Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Kirkenes)

Victoria V. Tevlina - Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet og Det nordlige (arktiske) føderale universitetet (Kirkenes-Arkhangelsk)

Seminaret er viet til 30 årsjubileet for samarbeidet mellom russiske og norske historikere

Program

18. september (mandag)

12.00-13.00 - Alle deltakere av seminaret ankommer Kirkenes

13.30-14.30 - Lunsj

14.30-15.00 - Registrering av deltakerne og gjestene

15.00-15.30 - **Introduksjon og hilsener (5 minutter hver)**

Moderator: *Marianne Neerland Soleim*

Rune Rafaelsen, ordfører i Kirkenes

Igor Lapitskiy, Konsul, Den Russiske Føderasjonens Generalkonsulat i Kirkenes

Jørgen Holten Jørgensen, Norsk Konsul i Murmansk

Sonni Olsen, Fakultetet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning, UiT - Norges arktiske universitet

15.30-17.20 - **Sesjon 1: «Verdien av historiske kontakter, møter, felles prosjekter, gjennomført av historikere fra Russland og Norge over flere tiår»**

Moderator: *Jens Petter Nielsen*

15.30-15.50 - **Andrei V. Repnevskij, prof., Det nordlige (arktiske) føderale universitet (Arkhangelsk)**

30 år med det russisk-norsk samarbeid: milepæler i samarbeidet mellom historikere fra Russland, Norge og andre nordiske land

15.50-16.10 - **Oleg U. Klimov, prof., St.Petersburg statlige universitet (St.Petersburg)**

Vår første erfaring: Forsknings- og utdanningsprosjektene mellom Murmansk arktiske statsuniversitet og norske partnere

16.10-16.30 - Kaffepause

16.30-16.50 - Alexey A. Komarov, PhD, ledende forsker, Det Russiske Vitenskapsakademi, Institutt for verdenshistorie; prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Moskva-Tromsø)

Møter mellom historikere fra de to land og Kirkenes-seminarene som en unik plattform for samarbeid

16.50-17.10 - Sergey G. Verigin, prof., Petrozavodsk statlige universitet (Petrozavodsk)

Presentasjon av antologien fra det V Internasjonale Kirkenes-seminar for historikere: Russland og landene i Nord-Europa. Fysiske og symbolske grenser/Red. av S.G. Verigin, A.A. Komarov, J.P. Nielsen, M.N. Soleim, V.V. Tevlina. - Petrozavodsk, PetrSU, 2016.

17.10-17.20 - Spørsmål og generell diskusjon

17.20-17.30 – Pause

17.30-18.15 – Sesjon 2: «Presentasjon av bøker (fra 2007 til 2017) viet til russisk-norske relasjoner»

Moderator: *Frank Meyer*

17.30-18.10 - Jens Petter Nielsen, Alexey A. Komarov og Marianne Neerland Soleim

Presenterer publikasjonene

18.10-18.15 - Alexey A. Kiselev, prof., veteran fra Den store fedrelandskrigen, æresborger av Murmansk, leder av Det historiske institutt (1969-1999) ved Murmansk Arktiske statsuniversitet

Hilsen til deltakerne på det VI Kirkenes seminaret (lydfil)

18.15-18.30 – Kaffepause

18.30-20.50 - Sesjon 3: «Bilder av hverandre i historien om norsk-russiske relasjoner»

Moderator: *Maria B. Ilicheva*

18.30-18.50 - **Victoria V.Tevlina, Doktor i historiske vitenskap, førsteamanuensis, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet; prof. II, Det nordlige (arktiske) føderale universitet (Kirkenes-Arkhangelsk)**

Russisk emigrasjon til Norge i det 20. og 21. århundre

18.50-19.10 – **Kari Aga Myklebost, PhD, Barents Chair, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)**

Russland ifølge Olaf Broch, 1900-1950

19.10-19.30 – **Oksana V. Zaretskaya, PhD, Det nordlige (arktiske) føderale universitetet (Arkhangelsk)**

Endringer i synet på Norge i sovjetpressen på slutten av 1940-tallet - begynnelsen av 1950-tallet

19.30-19.40 – Pause

19.40-20.00 - **Alexandra A. Smirnova, lektor, PhD student, Petrozavodsk statlige universitet (Petrozavodsk)**

Russlands problematikken i norske fredsorganisasjoners virksomhet fra 1980-tallet til i dag

20.00-20.20 - **Aleksandr K. Portsel, PhD, prof., Murmansk Tekniske statsuniversitet (Murmansk)**

Militær sikkerhet i de europeiske arktiske områdene i begynnelsen av det 21. århundre i lys av russisk-norske relasjoner

20.20-20.40 - **Einar Niemi, prof. emeritus, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø-Vadsø)**

Folk i Varanger: Holdninger til Russland i fortid og nåtid

20.40-20.50 - Spørsmål og generell diskusjon

21.00 – Middag

19. september (tirsdag)

10.00-12.40 - Sesjon 4: «Murman i russisk-norske relasjoner»

Moderator: *Kari Aga Myklebost*

10.00-10.20 - Jens Petter Nielsen, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)

Etymologi på høye breddegrader: Rus'/Russland, Norge, Murman, Pomor

10.20-10.40 - Ekaterina A.Orekhova, PhD, Murmansk museum for regionale studier (Murmansk) og Ruslan A.Davydov, PhD, ledende forsker, N. Lavyorov føderale senter for integrert arktisk forskning (Arkhangelsk)

"Røvere" på Murman og deres "ofre" - nordmennene: enda et eksempel på den gamle myten om en russisk trussel mot Norge?

10.40-11.00 - Urban Wråkberg, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Kirkenes)

Utviklingen av russiske og norske byer i nord i sovjetepoken

11.00-11.10 – Spørsmål og generell diskusjon

11.10-11.30 – Kaffepause

11.30-11.50 - Hallvard Tjelmeland, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)

Norsk-Russisk samarbeid mellom tvillingbyer i Nord: Eksemplet Tromsø - Murmansk

11.50-12.10 - Stian Bones, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)

Forestillinger om Murmansk blant nordmenn, 1955-1968

12.10-12.30 - Maria B. Ilicheva, PhD, assoc. prof., Murmansk arktiske statsuniversitet (Murmansk)

Murmanskregionen og Nord-Norge i grenseoverskridende samarbeid: prosjekter og verdier

12.30 -12.40 - Spørsmål og generell diskusjon

12.50-14.00 – Lunsj

14.20-16.20 - Utflukt til Grenseland museum og til historiske steder i Kirkenes (nær museet)

- Krigsminnesmerker og krigsruiner

16.20-17.30 - Fritid

17.30-19.40 - **Bokpresentasjon og spesialseminar «Den 2. verdenskrig og Den store fedrelandskrigen. 1939-1945»**

Moderator: *Stian Bones*

17.30-17.35 - **Igor Lapitskiy**, Konsul, Den Russiske Føderasjonens Generalkonsulat i Kirkenes

17.35-17.50 – **Jens Petter Nielsen, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)**

«Maksim I. Starostin krigsdagbok 1941-1945» (på russisk, Murmansk 2014) og «Maksim I. Starostin Krigsdagbok 1941-1945» (på norsk, Orkana Akademisk, Oslo 2017). Hvordan arbeidet med boken ble organisert

17.50-18.05 - **Rune Rautio, Akvaplan Niva (Kirkenes) og Ekaterina A.Orekhova, PhD, Murmansk museum for regionale studier (Murmansk)**

Om illustrasjonene i boken "M.I.Starostin Krigsdagbok 1941-1945"

18.05-18.20 - **Alexey A. Komarov, PhD, ledende forsker, Russisk Vitenskapsakademi, Institutt for verdenshistorie; prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Moskva-Tromsø)**

Innholdet i M.I. Starostins krigsdagbok og hva vi har funnet ut om denne dagboken i russiske arkiver

18.20-18.40 - Kaffepause

18.40-18.55 - **Marianne Neerland Soleim, Dr. Art, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Kirkenes)**

I en verden av total krig. Norge 1939-1945: Hverdagsliv og hverdagshistorier i nord

18.55-19.10 - **Evgenia V. Korunova, PhD, seniorforsker, Institutt for moderne historie og samtidshistorie, Historisk fakultet, Moskva statsuniversitet (Moskva)**

De skandinaviske land før og under den første perioden av andre verdenskrig. Et utsyn fra Moskva

19.10-19.25 - **Sergey G. Verigin, prof., Petrozavodsk statsuniversitet (Petrozavodsk)**

Om krigen i nord (1941-1945) og den nye boken «Under andres bannere: militær kollaborasjon i Karelen under andre verdenskrig (1939-1945)» (Petrozavodsk, 2016)

19.25-19.40 - Spørsmål og generell diskusjon

20.15 – Middag

20. september (onsdag)

9.30-10.45 - **Sesjon 5: «Norsk-Russisk vitenskapelig og pedagogisk samarbeid innen historisk vitenskap»**

Moderator: *Victoria V. Tevlina*

9.30-9.45 – **Ole Martin Rønning, PhD, Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek (Oslo)**

Gjenoppdagede dokumenter fra mellomkrigstiden - Et resultat av et samarbeid mellom de norske og russiske arkivene

9.45-10.00 – Urban Wråkberg, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Kirkenes)

Norsk-Russisk universitetspartnerskap i online-undervisning i programmet Bachelor I Nordlige Studier

10.00-10.15 - Sergey G. Verigin, prof., Petrozavodsk Statsuniversitet (Petrozavodsk)

Utvikling av studiesamarbeid i historie med de nordiske landene ved Petrozavodsk Statsuniversitet

10.15-10.30 – Oksana V. Zaretskaya, PhD, Det nordlige (arktiske) føderale universitetet (Arkhangelsk) og Jens Petter Nielsen, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)

Samspill mellom Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet og Det nordlige (arktiske) føderale universitetet i historisk utdanning. "Russiske studier" i 2000-årene

10.30-10.45 - Marianne Neerland Soleim, Dr. Art, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Kirkenes)

Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) prosjekt «Kultur, samfunn og utvikling i Barentsregionen (spesielt fokus på forholdet mellom Norge og Russland)»

10.45-11.00 – Kaffepause

11.00-11.45 - Sesjon 6: «Workshop – Det VI Kirkenes seminaret og videre samarbeidsperspektiver»

Moderator: *Alexey A. Komarov*

- Det VI Kirkenes seminar i 2017: hva har vi fokusert på?

- Om Kirkenes-seminarenes særpreget og innretning

- Trenger vi eller hvordan skal vi aktivt bruke materialene til museene i forskningen og i popularisering av kunnskap om russisk-norske relasjoner?

12.00-12.30 - Transport og ombordstigning av deltakere til Hurtigruta

12.45-13.30 - Lunsj

13.45-15.00 – **Sesjon 7: «Folk som en viktig verdi i det russisk-norske naboskap»**

Moderator: *Ekaterina A.Orekhova*

13.45-14.00 – **Ruslan A.Davydov, PhD, ledende forsker, N. Lavyorov føderale senter for integrert arktisk forskning (Arkhangelsk)**

Pavel Burkov og hans dagbok (1915) om russisk-norsk handel i nordområdene under første verdenskrig

14.00-14.15 - **Vladimir A. Karelin, PhD, dosent, Murmansk Institutt for økonomi (Murmansk)**

Petr N.Savitsky og prof. Olaf Broch: Korrespondanse i løpet av et langt liv

14.15-14.30 – **Ola Goverud Andersson, PhD student, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)**

Begrepet regionen i historisk forskning i Murmansk og Tromsø: et komparativt perspektiv

14.30-14.45 - **Andrei V.Repnevskij, prof., Det nordlige (arktiske) føderale universitet (Arkhangelsk)**

Aleksander S. Kan (1925-2017) – De nordiske lands historiker, grunnleggeren av nordistikk i Russland

14.45-15.00 - Spørsmål og generell diskusjon

15.00-15.15 - Kaffepause

15.15-15.45 - Fritid på skipet

15.45-15.55 - Ankomst til Vardø

16.00-23.45 - **Sesjon 8: «Steder i Varanger som gjenspeiler russisk-norske historiske relasjoner»**

Moderator: *Victoria V. Tevlina*

16.00-17.20 – Bekjentskap med historiske steder i Vardø

Knut Stenhaug, Pomor museum (Vardø)

Omvisningstur på Pomor-museet

Reidun Laura Andreassen, Finnmark fylkeskommune (Vadsø) og Odd Inge Haravik, kommandør på Vardøhus festning (Vardø)

-Besøk på Vardøhus festning og Steilneset minnested

- Beskuelse av kors til ære for russiske sjømenn ved Barentshavet

17.30-18.15 - Middag

18.20-19.00 – Transport og besøk i Kiberg

19.15-20.30 - **Spesialseminar "Partisan museet i Kiberg og internasjonale prosjekter"**

Moderator: *Marianne Neerland Soleim*

19.15-19.30 – Omvisning i Kiberg museum

19.30-19.45 - **Synnøve Fotland, kurator, Kiberg museum (Kiberg) og Morien Rees, ansvarlig for kommunikasjon, Kiberg Museum (Kiberg)**

Status for det nye prosjektet om opprettelse av Kiberg minnesenter

19.45-20.00 - **Reidun Laura Andreassen, Finnmarks fylkeskommune (Vadsø)**

Norsk-Russisk museumsnettverk i Nord

20.00-20.15 - **Hallvard Tjelmeland, prof., Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (Tromsø)**

Presentasjon av UiT - Norges arktiske universitets internasjonale forskingsprosjekt – "2.verdenskrig i Norge og nordområdene"

20.15-20.30 - Spørsmål og generell diskusjon

20.35-21.30 – Transport og besøk i Varangerbotn

21.30-22.00 - Kaffepause

22.00-23.45 – Tilbakekomst til Kirkenes

21. september (torsdag)

9.30-10.30 - Avreise av seminarets deltakere